

Landskap: Halland Upptecknat av: Helge Hanberg
 Härad: Halmstad Adress: Stubbetorp Brokind
 Socken: Refvinge Berättat av: Johan Ollert Wilson Fredin
 Uppteckningsår: 1937 Född år 1870 i Refvinge Halland

Uppteckningen rör Fiskets gillen

(Obs! Kärda uttalas som kärda)

4961

Kärdegille (Kärdegille)

Tiden för nedanstående gille är 1870 talet
och början av 1880 talet då gillet tog slut ty då
skickade man bort ullen till beredning och
tillverkade tyger på fabriken. Gillat här nedan gäller
endast ett slätt samhälle, nämligen min
födelseby, Täckinge i Refvinge församling
Halland. Denna by var ganska stor ty där
var då 14 bondgårdar och alla hys vinnvinnare
hålla på gamla traditioner och seder.
Ullen som producerades på gården beredde
folket själva följande klädesorter: Vårken, med
varp av bomull och inslag av ullgarn samt
Vallmar med ullgarn till både varp och väft.
När ullen skulle beredas då hade de gjort
förordning med en stor kärda som var
fastsatt i en hardbänk. Denna kallades även

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

skrubbkärda Denna förkärning inzipte
i det som förtogs på iälwa gillet. Ty gillet var
endast efter - eller d. s. k. förkärningen. Då
kärdegillet skulle begynnas eller en tid i förväg
kom det bad till de personer som skulle vara med
om att kärda om det (gillet) började vid 2 tiden
på eftermiddagen. Och förtratte till omkring
8-10 på kvällen. När de kommo dit var de klädda
i halvtändagsdräkt och blevo först bjodna på kaffe
med vetebröd till ex. bullar, ringar med mycket ägg i
samt smörbröd i allmänhet. När de kärdade
hade de en stor korg mitt på golvet som var en
2 alnar i diameter i ca 1 1/2 aln hög. Och den
sätte de sig runt omkring. I denna korg lade
de den kärdade eller en 8-10 eller flera "tassar" x
vred ihop i ett vred som kallades kärdekatten
x eller ragerman. Hade glömt vad dessa rykärdade ämnen
kallades i min hembygd.

och lades mitt i korgen. När korgen blev full
lade de upp kardkätterna i ett lag i ett annat
rum där de fingo ligga till den de skulle spinna.
Vid kardgillet var bara kvinnor som följade
själva kardningen. När de hade kardat en stund
fingo de frammat 5 tiden smörgärbord med
kallkylad ä sylta eller lungmos som vi kallade
det samt hörs om det var fint. Inga ceremonier
eller viss ordning minnes jag. På somliga ställen
satta de vid ett gemensamt bord men på andra
hade de gärbord ^{äta} där fingo vid småbord. De de
äta kunde kvinnorna ta både en ä två supor
räddes ett för tre ordet. När de hade kardat
någon timme till fingo de sin blund tiden som
de satta och kallade fingo de kärleksvisor &
andra visor. På kvällen vid 9-10 tiden gjorde
pojarna i byn s.k. kardgubbar d. v. s. små

gubbar gjorda av lugg med utresande rour en vanlig
dopka och med hatt på ca 30-40 cm. höga Denna
kärdegelles fastnåddes på baksidan av en gammal
kärda Denna kärdegelles hade en skrift med sig
adresserad till någon av de kärdande och ibland
kunde skriften vara vänlig nog men ibland
innehåll den grovheten adresserade till den de
tyckte illa om Pojkarna öppnade på låsen
och kastade in kärdegubben mitt i korpen
och då fick de kärda om all elken så de
attade sig alltid att ha för mycket ull i
korpen då de visste att kärdegubbarna
skulle komma När de hade kastat in kärde-
gubben rusade jäntorna efter den pojken och
skulle ha fall i den som kastat in kärde-
gubben och då skulle han ha malöts brännvin
(en best) a en gök (kaffe i brännvin)

Tjarkarna hade ibland mask för ansiktet och
om det var någon som hade skrivit plump
och gjort om någon slatdukering så ville han
komma in och kom g. heller in Iland
berjade fruntimerna gåta och lisa då de
hade blivit allt för illa tillbyggade av
Kärdegubbarna med dess rim. Vid Kärdegubben
slut var risgrensgäst med ponung. Sedan hände
det ibland att de dansade några timmar
och då fingo tjarkarna några supar och
kvinnorna fortvinn men det hände ibland
att de kunde ta en och annan sup.
Niklas Smed var med en a' annan gång och
spelade giel. Han kom objuden ty han tyckte
mycket om spillet men hans flickor var munde
medan Kärdegubben spelades. Troligen något
men kortspel förekom g. Men dansade

Och strumpor ännu
 Och gammarna sig skura
 Så gott som de förmå
 När de [#] sig på ha pyntat
 Så vanliga de ästad
 Med kardor uti handen
 Och var en en är glad
 För att få komma samman
 Och språka om alltting
 Som hauer skett i bygden
 Och alla stans omkring
 När de på mor har hälsat.
 Så bli de påguade.
 Med goda roterkringlar.
 Och smakligt kaffe
 Om mor är vid gott lynne
 Så få de än en kopp.
 Som underkåcker kroppen.
 Och muntlar sinnet opp
 Uti en [#] ring på galust
 De sätta sig nu ned
 Och alla börjar kända
 Med lust om med besked
 I haes pojarna nu börja
 Som deras vana är
 Att karleksvisor sjunga
 Med pösk på klar och skän
 I [#] köket står en häring
 Och uti gröten rö
 För den som vedd skall bliva
 Men få den smak som bords
 Hon rö på smetten lackar
 Från hennes pannan ner
 Men mor hon svarar säger
 Att hon skall röa mer

Vid ämsta bordrandan
Där sätter själva far
Och utav finckelplaskan
En sup han ofta tar
Och drängarna förtjusta
I flack på golvet står
De ljusa kärleksrängerna
Och andakt hör på

#

Kär klackan hörs slagit
Där börjar kora far
Och bli va yri möran
Och säga vett han har
Och då till honom säger
Jag tror du illa mår
Det är väl mycket bättre
Och du vill höra nu på
Och säger far vid Aarneri
Och leder honom bort
Till rängen som står bäddad
Där han insomnar fort
Och maram honom rider
Han tror i drömmarna
Han snackar så det skarrar
I rängestolparna

Körille från samma by berättas
av samma person

Då det var nästan som hade några tunnland
jord men inte hade häst så hjälpte bönderna
dem att harva och plöja Efter hjälpen var det mest
liv ex kättballar och potatis samt smörgåsar
Det bankades åtskilliga snarvar under tiden de
körde De kunde vara där med en 3 par hästar och
körde ju snart upp jorden När var 5 fräga om

utleyte av arbete utan fick det gratis. En del
som ej gjorde gille hjälpte de som hade kört åt honom
sitt ex. i skåden. De voro mycket sams i denna
by ty då det såg ut att bli en regn och någon hade
sin skåd ute åkte de ögonblickligen till honom och
körde in de samma. För detta fingo de mat
och supor förtis.

Landskap: *Småland*Härad: *Östbo*Socken: *Rydaholm*Uppteckningsår: *1937*Upptecknat av: *Helge Granberg*Adress: *Slättstorp Bräkneid*Berättat av: *Chudus Johan Andreasson*Född år *7/10 1861* *Rydaholm Småland*Uppteckningen rör *Arbetsgillen*

Här nedan tarde en del förhållanden som
närmare angivas. En meddelare berättelse framgick
att till en lindbedningen förekom på hösten till
en i november månad att undfågningen
var omedelbart efter arbets avslutande men
att traktering även vankades vid rasterna
Om man kunde betrakta det hela som ett
gille som varade hela arbetstiden och även
efter densamma ville min meddelare
gynna sig om. Enligt meddelaren så var
det alltid husbondefolket som varade för
trakteringen och var det efter avslutet samt

Skriv endast på denna sida!

8 sid.

4961

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV.

11

gälla alla skuldingarna g. ett statet samhälle
utan en större krets och äro minnen från
meddelaren engelskhet.

Koregille

När man hade köpt timmer på andra åter
eller hakter, så skulle bygga ett hus, så va då flere
äbörner som köide De kunne vare 10-15 stycken
så hade en 3 kubbar eller timmerstochas var gång
så di köide te kvällen Den di köide så gjorde ett
praktigt kalas så då tuarn föll på honom fick
han lov så va må för då va te bytes Kalaset
va om di kunde måt ramme kväll alla fick
då va en annan kväll ~~Eller~~ då va då som på
ett parlit bonnkalas, så en del hadde brän-
nin

Då va en annan sorts aktra då va di
som tiggde, så då fick di köie till honom
må stocke men di skulle va säljole te
lägge in i vägga Det blev kalas där redan
men då kunde inte bli för än huset va

färdit Det blev bare kalaset ty di kunde
inte ge igen Di som hadde drage va må a
hoide antingen da va i bygn alla annars
När di byggde minnshus skänkte di också
stockar men va då inget visst antal

I stengille

I forna dagar hadde di stengille när di
blev te trädgårdsländ a' ja ha blitt bjuden
till ett men ja gick inte dit

Täckegille eller täckekalas

Di bjödde många att täcka tak a' då va
te täcke a' supe a' dj- las a' samtliga
di samlade ned ja ha vatt må om många
räns gillen då vi täckte stalla må halva
Då va två som drog åt bannueja a' ho brast
a' de slog baklänges a' slog som en sten i
backen a' dötte några dagar efter Det ene

hette Johan Oudesson a' han hadde en son
som va handlande i Lammhult Efter tåske-
gillet slut vart då kalas a' då va mycket
brännvin a' man kunde sitta hela natten
a' betes (munhuggas.)

Mataskött

Körkshenen fick mataskött å ga vadai
en gång där äppe se jul eller en två tre
där följ jul å han skulle ha den största
kakka å ett smälalår å då kom från sin
å en äboe. Då skulle va lite fågning
men då va ra' mycke folk så då va
förskräckligt. Då skulle va kallskålsoppa
å den va isoppad ja va då ha å bare
sirapsvatten så unett va då ja då å
snart en 60 år sedan för ja va inte
konfirmerad

Hur då gick te a' knäcke hör? Jo ve
basta va då te a' ta en stor mammasm a'
rä fecte vi var sin lock, a' vi bröt på arma va
äk te ga'a. Vi va en 8-10 stycken samlade a' då
skulle va fjäring må a' vi satt i basteskulet a'
ät, a' då va brännvin må Dagen efter va då
skätekille på lagen a' då fecte inte kara va må
a' di skätede rä skabers bli lön Gärsgivarn
i Byrley han la' en hel da på hostullen a' ja han
han skrev opp. väntande a' di hadde talet a' på
kvällen va han te Måringa att vi kan vänta lite.
a' på lante han opp. hele protokollit a' då vart
Måringa förbarnade På kvällen va då skätekalas
liksom då va brytekalas Då va smigår ost
a' pannkaka i basteskulet a' på kvällen va då
risgrönsgröt a' äter eller fiske Vid de gamla bosterna
va basteskulet ibland nedbrädat rä man

fick setta 'under öppen himmel, men vid de nya¹⁸
va då ja te Bonarna¹⁸⁶¹ di lyttes a' di frågade när
han skulle byta. så fick di gå när di andre
hadde tid a' byta. Då var ibland svårt för
jätta hus modern att gå till skäntegille. För di
hadde hushåll a' barnen, men hadde di tjejer
eller egna flickor fick di gå. Di fick nästan
betalning utan di gick på byte, men då hände
att di fick en korabakk med råj hem. Haddedi
di stor baste a' mycke te byte. Kunde di bärja
kl. 11 f.m. men hadde di mycke folk kunde di
börja kl. 2 En fick hälla på till det blev färdigt a' ibland
fick en hälla på i solakvällen.

Meddelat av Johan Anders Thoreason
f. d. 7/10 1861 Rydaholms församling Östra
härad av Jönköpings län Tutekruvat 1937.